

СКУПШТИНА ЦРНЕ ГОРЕ

Предсједнику Ивану Брајовићу

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

PRIMLJENO:	26.5	20 19 GO
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-61-2/19-60	
VEZA:		
EPA:		
SKRAĆENICA:	PRILOG:	

На основу чланова 187 и 188 Пословника Скупштине Црне Горе, постављам питање

надлежном министру у Влади Црне Горе

Који је био мотив Владе да гарантује откуп струје из малих хидроелектрана и вјетроелектрана по астрономским цијенама, када за то не постоји ни правно, ни економско оправдање, нити је таква потреба наметнута приступним преговорима, јер Црна Гора већ производи електричну енергију из обновљивих извора у више него задовољавајућем проценту за ЕУ? Зашто Црна Гора гарантује много више откупне цијене овакве енергије, него индустријски и финансијски много развијеније и богатије западноевропске земље, као што су Велика Британија или Њемачка, а у којима је изградња оваквих постројења још и пуно скупља, због цијене радне снаге и других тржишних услова?

Питање ћу образложити на самој сједници.

Молим да ми одговор на постављено питање доставите у писаној форми.

У Подгорици, 24.05.2019. године

Подносилац питања:

Славен Радуновић

Crna Gora
Ministarstvo ekonomije

CRNA GORA
SKUPŠTINA CRNE GORE

Adresa: Rimski trg 46
81000 Podgorica Crna Gora
tel: +382 20 482 163
fax: +382 20 234 027
www.mek.gov.me

PRIMLJENO:	10. 06	20 19	GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-61-2/19-60/2		
VEZA:			
EPA:			
SKRAĆENICA:	PRILOG:		

27. maj 2019.
Broj: 310-577/2019-3

SKUPŠTINA CRNE GORE
g-din Ivan Brajović, predsjednik

PREDMET: Odgovor na poslaničko pitanje

Poslanik Demokratskog fronta, gospodin Slaven Radunović, postavio je ministarki ekonomije sljedeće

POSLANIČKO PITANJE

Koji je bio motiv Vlade da garantuje otkup struje iz malih hidroelektrana i vjetroelektrana po astronomskim cijenama, kada za to ne postoji ni pravno, ni ekonomsko opravdanje, niti je takva potreba nametnuta pristupnim prigovorima, jer Crna Gora već proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora u više nego zadovoljavajućem procentu za EU? Zašto Crna Gora garantuje mnogo više otkupne cijene ovakve energije, nego industrijski i finansijski mnogo razvijenije i bogatije zapadnoevropske zemlje, kao što su Velika Britanija ili Njemačka, a u kojima je izgradnja ovakvih postrojenja još i puno skuplja, zbog cijene radne snage i drugih tržišnih uslova?

ODGOVOR

Ovo je jedna jako značajna oblast koja zaslužuje posebnu pažnju svih nas, mada je očigledno da još uvijek postoji potreba za pojašnjenjima osnovih principa ove politike, iako je u na snazi više od 10 godina.

Na samom početku moram da ukažem da konstatacija da za ovu politiku ne postoji, ni pravno ni ekonomsko opravdanje, najblaže rečeno – nije tačna! Podsjetiću da kada govorimo o pravnom aspektu (ili opravdanju) ne treba ići dalje od istog Doma – u kome je 2006.godine ratifikovan Sporazum o formiranju energetske zajednice. To za posljedicu ima obavezu harmonizacije zakonodavstva sa direktivama i regulativama Evropske unije, iz oblasti energetike.

Za oblast obnovljivih izvora energije (OIE) najznačajnija je Direktiva 2009/28 EC o promociji energije iz obnovljivih izvora. Na bazi implementacije ove Direktive definisan je cilj da na nivou EU proizvodnja električne energije iz OIE u odnosu na bruto potrošnju energije bude 20 %, s obavezom da svaka zemlja ima individualan/sopstveni cilj koji zavisi od više faktora – a prije svega od potencijala s kojima raspolaže. Nacionalni cilj korišćenja energije iz obnovljivih izvora, određen je za Crnu Goru u skladu sa Odlukom donijetom na 10. sastanku Ministarskog savjeta Energetske zajednice (18. oktobra 2012. godine). Ova Odluka obavezuje Crnu Goru da implementira pomenutu Direktivu kao i da ostvari nacionalni cilj u iznosu od 33% učešća energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj bruto finalnoj potrošnji energije do 2020. godine.

Dakle, poštujući svoje međunarodno preuzete obaveze, ali prije svega, uvažavajući činjenicu da je energetska politika evropske unije, pažljivo i kvalitetno osmišljen pristup, koji odgovara državama energetskog portfolia sličnog crnogorskom, naša država je prihvatila obavezu dosezanja nacionalnog cilja obaveznog udjela od 33% do 2020. godine. On jeste veći od

zajedničkog cilja Evropske unije, ali to nije crnogorski original. Veći je određen i za Srbiju – 27%, Sjevernu Makedoniju 28%, Albaniju čak 38% i Bosnu i Hercegovinu 40%. Slično je bilo i u državama članicama EU. U čitavom nizu članica nacionalni cilj je utvrđen iznad EU prosjeka, kako bi se ispoštovao princip da i oni koji imaju dobru startnu poziciju potpomognu zajedničke napore.

Dozvolite da se osvrnemo i na drugu konstataciju iz vašeg pitanja kako „Crna Gora već proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora u više nego zadovoljavajućem procentu za EU“. Upravo ovo predstavlja i najčešću grešku kada je riječ o nacionalnim ciljevima jer autori ove teze gube iz vida činjenicu da se nacionalni cilj utvrđuje proizvodnjom električne energije iz obnovljivih izvora u odnosu na bruto potrošnju energije. Dakle, to što Crna Gora decenijama proizvodi gotovo dvije trećine električne energije iz obnovljivih izvora, ne znači i da proizvodi dovoljno u odnosu na ukupnu potrošnju energije zemlji. Prisjetićete se da je krajem prošle decenije, Crna Gora uvezila gotovo trećinu potreba za električnom energijom i sve svoje potrebe za naftom i naftnim derivatima. Tako je, u baznoj 2009. godini, iz obnovljivih izvora, računajući i velike hidroelektrane Pivu i Perućicu, Crna Gora proizvela 26.3% sopstvenih potreba za energijom. I to nije samo ekološki problem, nego prije svega ekonomski, jer sve i kada na ovu proizvodnju dodamo proizvodnju Termoelektrane Pljevlja, dolazimo do podatka da je te 2009. godine Crna Gora uvezla više od pola svojih ukupnih energetske potreba.

Kao program podrške električnoj energiji proizvedenoj iz obnovljivih izvora energije Crna Gora je izabrala sistem garantovanog otkupa električne energije po podsticajnoj cijeni od povlašćenih proizvođača (tzv sistem feed in tarifa) koji je u tom trenutku bio u primjeni u 21 od 28 zemalja EU! I kad već pričamo o poređenjima sa zemljama regiona ili Njemačkom ili Velikom Britanijom, valja pričati i o cijenama koje su važile u tim zemljama. Ovim putem bih željela još jednom da istaknem da je prosječna podsticajna cijena u Crnoj Gori za 2018. godinu iznosila 93,41 €/MWh, dok je prosječna podsticajna cijena na nivou 21 zemlje EU iznosila 110,65 €/MWh. Napominjem da je cijena električne energije iz solarnih elektrana u Češkoj čak 448,04 €/MWh, a kod nas 120 €/MWh. Kada je riječ o podsticajnim cijenama u zemljama u regionu svi smo upoznati sa činjenicom da je podsticajna cijena za energiju proizvedenu iz hidro obnovljivih izvora u Sloveniji prosječno 95 €/MWh dok je u Srbiji prosječno 11,4 €/MWh. Još jednom podsjećam da je prosječna podsticajna cijena za hidro energiju u Crnoj Gori 88,18 €/MWh

Kroz pomenuti model feed in tarifa je preuzeta najbolja evropska praksa, iz razloga što je, u tom trenutku, izgradnja ove vrste objekata bila neodrživa bez finansijskih podsticaja, a neophodna ne samo iz razloga ispunjavanja međunarodno preuzetih obaveza, već prije svega zbog potrebe za korišćenjem prirodnih resursa kojima raspolažemo kao i smanjenje uvozne zavisnosti. Eto i dokaza da itekako postoji ekonomskog opravdanja! Naravno, tome možemo dodati i potrebu češćeg podsjećanja na činjenicu da je početkom primjene mehanizma feed in tarifa, Crna Gora za uvoz električne energije davala oko 80 miliona eura, sa velikom vjerovatnoćom da ti iznosi kasnije budu još veći. Sa druge strane, kroz mehanizam podsticaja došli smo do toga da danas:

- Imamo izgrađene proizvodne objekte koji proizvedu oko 400 GWh električne energije;
- Da je u proizvodne objekte investirano više od 250 miliona eura;
- Da je zapošljeno više od 80 radnika;

i što je veoma važno naglasiti – da će svi ovi objekti postati vlasništvo Države Crne Gore bez nadokande. Dakle, na ovaj način ćemo umjesto plaćanja stotina miliona eura za uvoz

električne energije imati izgrađene objekte koji omogućavaju dostizanje i elektro energetske nezavisnosti Crne Gore.

Složit ćemo se u konstataciji da osnovni temelj svake nezavisnosti jeste energetska nezavisnost. Rezultat sprovođenja podsticajne politike za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije jeste situacija da je Crna Gora, tek sa ulaskom novih proizvodnih kapaciteta baziranih na podsticajnom modelu, prvi put postala i elektro energetski nezavisna tj. tek sada proizvodimo onoliko električne energije koliko potrošimo.

Dakle, jasno je da program nije bio greška. Naprotiv. Ovaj program omogućio je početak rasta crnogorske energetike nakon trodecenijske pauze. U posljednje dvije godine snaga instaliranih kapaciteta u zemlji rasla je sa preko 4% u prosjeku. Kreirali smo dobar investicioni ambijent, privukli renomirane investitore i zahvaljujući tome danas možemo direktno da ispratimo najsavremenije trendove u energetici. I zašto ne reći – među prvima u Evropi prepoznali smo novi trend pada proizvodne cijene solarne energije, blagovremeno raspisali tender, dobili renomiranog partnera. Pristup koji smo primijenili, garantovanje otkupa, ali isključivo po tržišnoj cijeni, bez ikakvog finansijskog podsticaja, polako postaje model i za mnogo razvijenije ekonomije u Evropi.

Uzimajući u obzir do sada postignute rezultate, Vlada Crne Gore se jasno opredjelila da izgradnja budućih energetskih objekata bude zasnovana isključivo na tržišnim principima otkupa proizvedene energije.

Da rezimiramo - prije desetak godina, suočena sa dilemom trajnog odliva novca iz države na nivou od oko 80 miliona eura godišnje, smao po osnovu kupovine električne energije ili gradnje sopstvenih izvora energije, Crna Gora se odlučila za ovo drugo. Između trajne zavisnosti, koja neminovno vodi u degradaciju sektora i razvoja, izabrali smo ovo drugo. Kupiti energiju po 80€/MWh ili uložiti u izvor koji će postati vaš u vrlo dogledno vrijeme po 95€/MWh, te 2009. godine i nije bila teška dilema.

Primijenjeni koncept dao je dobre rezultate, iako je, kao i svaki proces, mogao biti unaprijeđen. Ukupna proizvodnja iz novih malih hidroelektrana i vjetroelektrana u 2019. godini biće veća od projektovane proizvodnje buduće HE Komarnica, a sa sve uračunatim podsticajima, jedinična cijena kilovatsata će biti na nivou projektovane iz Komarnice. Tačno, Komarnica će, kada se izgradi imati višestruko bolji kvalitet, pa time i bolju prodajnu cijenu te energije, odnosno donijeće veći profit vlasniku, ali je jasno da značajno jeftinijih alternativa zadovoljenja potrošnje iz sopstvenih izvora, kao društvo, nijesmo imali na raspolaganju.

U poštovanjem,
Dragica Sekulić

MINISTARSTVO
ENERGETIKE
CRNE GORE